

BYNÆRE FRILUFTSOMRÅDER I HØNEFOSS

- kartlegging og verdisetting

OPPSTARTSDOKUMENT

Innhold

1. Bakgrunn og formål
2. Organisering av arbeidet
  - a. Geografisk avgrensning
  - b. Arbeidsgruppe
  - c. Referansegruppe
  - d. Styringsgruppe
  - e. Prosess
  - f. Oppfølging og konsekvenser
  - g. Metode
3. Framdriftsplan

Vedlegg

1. Bakgrunn og formål

Kommunen som planmyndighet har myndighet etter flere lovverk som regulerer ulike virksomheter som påvirker friluftslivets rammevilkår. Kommunen har dermed ansvar for å tilrettelegge for friluftsliv.

Rundt Hønefoss er det for tiden oppstart av flere store planer som tar sikte på endra arealbruk i områder som brukes til friluftsliv i dag. I forbindelse med dette ser kommunen behov for en helhetlig oversikt og vurdering av disse områdene for å øke bevissthet rundt verdien av områdene.

I tråd med visjon 3 - "Folkehelsekommunen" i kommunens folkehelsemelding 2012-2030 (høringsperiode 14.09.12 – 10.10.12) ønsker kommunen å ta vare på og utvikle verdier i lokalsamfunnet, slik som bynære friluftsområder, sosiale møteplasser, turveier og gang- og sykkelveier. Samfunnet skal utvikles slik at det blir enkelt å være fysisk aktiv i hverdagen. Utvikling av Hønefoss som sykkelby og universelt utformet lokalsamfunn skal prioriteres. Tilrettelegging og prioriteringer i lokalsamfunnet skal utvikles i samhandling med brukere og frivillige organisasjoner.

Ett av tre satsingsområder i vedtatt kommunal planstrategi er å stimulere til økt befolkningsvekst. Befolkningsvekst og bolyst stimuleres av gode bomiljø med blant annet gode nærområder, sosiale møteplasser og blå og grønne strukturer, men det fører også til fokus på fortetting i grønne lunger i sentrumsområdene og nedbygging av friluftsområder utafor byen.

Kartlegging og verdisetting av bynære friluftslivsområder kan bidra til riktigere avgjørelser ved planoppstart av planer der disse områdene er aktuelle for annet formål, slik som boligbebyggelse og næringsaktivitet. Slik kan en sikre gode friluftsområder for dagens og framtidige brukere, og utvikle

og ivareta en god tilgang til friluftsområder. Muligheten for bynært og bærekraftig friluftsliv er en viktig egenskap ved et nærmiljø, fremmer folkehelse og skaper bolyst. Målet er å bevare viktige friluftsområder uten å bremse utvikling innenfor boligbygging og næringsliv i kommunen.

Det er ikke et mål å bevare alle friluftsområdene, men å finne en god balanse mellom bevaring og nedbygging der de mest verdifulle områdene bevares. I konflikter mellom friluftsliv og andre formål der friluftslivformålet må vike for utbygging, kan kartlegginga også være til hjelp i arbeidet med å finne et nytt område som kan erstatte det eksisterende friluftsområdet om det opparbeides med tilsvarende tilrettelegging.

Resultatene fra denne kartlegginga vil også bli brukt til å markedsføre friluftsområdene, slik at innbyggerne, nye som gamle, får oversikt over mulighetene, samt at det blir enklere å oppsøke ukjente områder.

Arbeidet er basert på disse dokumentene:

- St.meld. nr. 39 (2000-2001) Friluftsliv – ein veg til høgare livskvalitet
- St.meld. nr. 25 (2002-2003) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand
- PBL § 3-1 f) - *fremme befolkningens helse og motvirke sosiale helseforskjeller (...)*
- Kartlegging og verdisetting av friluftslivsområder – håndbok 25-2004, Direktoratet for naturforvaltning

2. Organisering av arbeidet

a. Geografisk avgrensning

Den overordna avgrensinga er valgt på bakgrunn av at konkurranse om arealbruk er størst i og rundt Hønefoss. Områdene i og rundt Hønefoss har rekreasjonsverdi for et stort antall mennesker. På bakgrunn av dette ser vi ikke det samme behovet for kartlegging og verdisetting ellers i kommunen. Det vil i denne kartleggingen derfor fokuseres på større friområder i og rundt Hønefoss. Områdene deles inn i indre og ytre sone.

Ytre sone:

1. Sørumsmarka
2. Hvelven
3. Bærenga
4. Tanbergmoen/Krakstadmarka
5. Hovsenga
6. Livmarka
7. Eggemoen
8. Børdalsmoen/Hovsmarka
9. Hensmoen
10. Kilemoen
11. Oppenåsen/Heggen
12. Rognerud
13. Veienmarka

14. Prestmoen
15. Hvervenmoen

Indre sone:

21. Petersøya
22. St. Hanshaugen
23. Schjongslund

Denne listen kan innskrenkes eller utvides i løpet av arbeidet.

Hvert friluftsområde er forsøkt avgrensa. Avgrensingene som er foreslått i denne omgang er basert på kart, flyfoto og lokalkunnskap. Det har vært ønskelig å dele større sammenhengende områder opp i flere små, tilgrensende områder slik at det er lettere å konkretisere bruk i de ulike småområdene.

b. Arbeidsgruppe

Hovedansvar: arealplanlegger Ingeborg Faller.

Medansvar: miljøvernrådgiver Astrid Ehrlinger og arealplanlegger Grethe Tollefsen.

Digitalisering av kart: konstruktør Stefan Bakken

c. Referansegruppe

Det dannes ingen egen referansegruppe. Interesseorganisasjoner, idrettsforeninger og andre involverte parter vil bli trukket inn i arbeidet ved behov.

d. Styringsgruppe

Formannskapet

e. Prosess

- Politisk oppstart: Oppstartsdokument og foreløpig oversikt over friluftsområder legges fram for HMA og formannskapet sammen med forslag til vedtak av arbeidets prosess, organisering, geografiske omgang og formål, samt plan for oppfølging av arbeidet og medvirkning.
- Høringsperiode: Dokumentene sendes ut på høring til blant anna interesseorganisasjoner for å nå brukerne, til kunnskapspersoner og til Fylkesmannen og Fylkeskommunen. I høringsperioden ønskes innspill med informasjon og kunnskap om områdene som er med i oversikten, i tillegg til forslag til områder som burde eller ikke burde inngå i kartlegginga.
- Innhenting av kunnskap: Kommunen foretar undersøkelser i form av befaringer og undersøkelser for å innhente kunnskap om bruk av områdene og egenskaper ved dem.
- Politisk vedtak: Formannskapet gjennom HMA vedtar at resultatet av kartlegginga og verdisettinga skal inngå i kommuneplanens arealdel.

f. Oppfølging og konsekvenser

Resultatene skal vises på kart med verdisetting og skal inngå i kommuneplanens arealdel. Forslag til arealbruksbetegnelse er «bebyggelse og anlegg: fritids- og turistformål» eller «bebyggelse og anlegg: uteoppholdsarealer».

Områder med lignende bruk og egenskaper, eller som har potensiale til å få lignende bruk og egenskaper, skal sees i sammenheng. Det skal foreslås tiltak som forbedrer områder med potensiale slik at de om nødvendig kan erstatte eksisterende friluftsområder når konflikter som omhandler arealinteresser oppstår.

g. Metode

Kartlegginga utføres som en temautredning hvor resultatene inngår i kommuneplanen. Utredninga skal behandles politisk og det skal være høringsperioder. Denne metoden er valgt framfor å utarbeide en egen kommunedelplan for temaet fordi en på denne måten kan få et like godt resultat uten at det krever like mye ressurser som ved utarbeiding av kommunedelplan.

Metoden er basert på metode beskrevet i håndbok 25-2004 Kartlegging og verdsetting av friluftsområder.

Områdene gis en identifikasjon med tilhørende egenskapstabell hvor egenskaper området har i dag kartlegges, samt området potensiale. Basert på disse tabellene og resultater fra spørreundersøkelser om bruk vurderes verdien på områdene ved hjelp av vurderingsskjema. Karakterene et område får i vurderingsskjemaet avgjør verdien området får.

For å få så god kunnskap om bruk av og egenskaper ved områdene som mulig er det ønskelig å ha kontakt med et representativt utvalg av befolkninga i tillegg til ressurspersoner/grupper. Samtidig er det ikke ønskelig å bruke for store ressurser på spørreundersøkelser og befaringer. Eventuelle undersøkelser som er gjort tidligere vil også brukes.

Følgende metoder for undersøkelse har blitt vurdert:

1. Sende spørreundersøkelser i posten til et tilfeldig utvalg personer. Metoden er omfattende, men om en finner en god måte å plukke ut utvalget av personer på vil resultatet kunne bli bra. Vi får oversikt over hvor mange og hvor mange som ikke bruker områdene.
2. Intervjue folk og/eller sette ut spørreundersøkelser i turområdene. På denne måten får vi kun svar fra folk vi veit bruker områdene, og dermed ingen oversikt over hvor stor andel av befolkningen som ikke bruker dem.
3. Telle folk og/eller biler i utfartsområdene. Får ingen informasjon om hvorfor folk bruker områdene, men et inntrykk av hvor mange som bruker dem.
4. Enkel spørreundersøkelse/avstemming på nett. Når et utvalg av befolkninga som bruker områdene, og kanskje et utvalg som ikke bruker dem.

Det er valgt å benytte alternativ 4.

Brukerundersøkelsen skal inneholde spørsmål om: bosted, bruk av områder, tidsrom for bruk, osv

Forslag til egenskapstabeller for områder:

Oppkjørte løyper vinterstid	Km
Opparbeida turstier sommerstid	Km
Lysløyper	Km
Toaletter	
Servering/kiosk	
Størrelse	Km ²
Avstand fra Hønefoss	Km
Gang- og sykkeladkomst fra Hønefoss	
Parkering	
Utsikt og solforhold	
Planstatus	
Funksjon (ski, fottur, jogging, sykkel, fiske, padling, barnevogn/rullestol, bær- og sopplukking, ridning osv)	
Områdetype (grøntkorridor, adkomstsone osv)	
Vernestatus	
Finnes det spesielle opplevelseskvaliteter ved området? Landskap, historie.	
Har området potensiale? Hvordan er grunnforhold, terreng, solforhold, mikroklima, beliggenhet og tilgjengelighet?	

Forslag til vurderingsskjema:

		1	2	3	4	5
Bruk	Hvor stor er dagens brukerfrekvens?	Liten				Stor
Opplevelseskvaliteter	Har området spesielle natur- eller kulturhistoriske opplevelseskvaliteter? Har området et spesielt landskap? Solforhold, mikroklima.	Ingen				Mange
Egnethet	Er området spesielt godt egna for en eller flere enkeltaktiviteter som det ikke finnes like gode alternative områder til?	Dårlig				Godt
Tilrettelegging/informasjon på stedet/fasiliteter	Er området tilrettelagt for spesielle aktiviteter eller grupper? Fasiliteter som parkering, toalett, servering osv?	Ikke tilrettelagt				Høy grad av tilrettelegging
Kunnskapsverdier	Er området egna i undervisningssammenheng eller har området spesielle natur- eller kulturvitenskaplige kvaliteter? Brukes det?	Få				Mange
Inngrep	Er området inngrepsfritt?	Utbygd				Inngrepsfritt
Tilgjengelighet/informasjon om stedet andre steder	Er tilgjengeligheten god (gang- og sykkelvei)? Eventuelt, er det potensiale?	Dårlig				God
Sommer og/eller vinter	Er området egna til bruk sommer og/eller vinter?	Sommer eller vinter				Sommer og vinter

Verdisetting:

- Svært viktig (kategori A) *Omdisponering som forringer friluftslivsinteressen bør ikke forekomme.*
- Viktig (kategori B) *Bør ikke omdisponeres. Dersom ingen andre alternativer finnes bør det foretas grundige vurderinger av rekreasjonsverdiene.*
- Et område registreres som friluftslivsområde (kategori C) om det ikke får godt resultat etter kriteriene. *Kan omdisponeres etter grundige vurderinger av rekreasjonsverdiene.*
- Et område registreres ikke som friluftsområde (kategori D) om det ikke blir verdsatt som A, B eller C.

Vurderingsskjema, verdisetting og egenskapstabell er forslag og vil kunne revideres/forandres i løpet av arbeidet.

3. Framdriftsplan

- 18.02/04.03 (HMA) og 12.03 (FS):
  - Oppstartsdokumentet og en foreløpig oversikt over friluftsområdene legges fram for formannskapet via hovedkomiteen for miljø og areal (HMA), som avgjør oppstart av kartlegginga.
  - I den foreløpige oversikten presenteres grunnleggende kunnskap vi har i dag om de ulike områdene.

- Vinter og vår/sommer 2013:
  - Høringsperiode.
  - Behandling av eventuelle innspill.
  - Innsamling av kunnskap. Befaringer utføres vinter og vår/sommer. Spørreundersøkelser utføres.

- Sommer 2013:
  - Endelig dokument med kart legges fram for vedtak i HMA og formannskapet.
  - Legges inn i kommuneplanen med egne formål.

Vedlegg

1. Oversiktskart friluftsområder
2. Detaljkart som viser de enkelte områdene med forslag til avgrensing